

яке законодавче звуження прав і свобод громадян України має відповідати міжнародним договорам України.

Конституція України – дитя боротьби, продукт компромісу, в ній завжди щось та когось не влаштовує. Але в ній в основному закладені не вузькогоспичні інтереси окремих політичних сил, а загальні правила для усього суспільства. Усвідомлення цієї досить простої істини, як і необхідності підпорядкування будь яких політичних інтересів конституціоналізму – лише це зможе зробити нашу політичну систему стабільною та раціональною.

УДК 343.9.347.725

Дацюк В. Б.,

канд. юрид. наук, старший викладач,

Ужгородський національний університет, м. Ужгород, Україна

ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРПОРАТИВНОМУ ШАНТАЖУ В УКРАЇНІ

Порівняно новим явищем у світовій практиці корпоративних конфліктів став грінмейл або корпоративний шантаж, метою якого, на відміну від рейдерства, є не захоплення підприємства, а отримання надприбутку за допомогою спекуляцій чи зловживання своїми правами акціонера. Цієї мети досягають шляхом спекулятивного перепродажу належних акціонеру акцій за значно завищеною ціною тій самій компанії. Методи корпоративного шантажу різні – від блокування роботи підприємства до створення загрози його поглинення. Сучасні дослідники стверджують, що корпоративний шантаж поступово укорінюється і у вітчизняній практиці корпоративних конфліктів.

Типова тактика грінмейлера виглядає таким чином: 1) набуття потенційним грінмейлером корпоративних прав АТ шляхом купівлі пакету акцій компанії (чим більший пакет, тим більше можливостей); 2) збір інформації про АТ (найбільш цінною є інформація про порушення законодавства, вчинені корпорацією та її посадовими особами); 3) вивчення сильних та слабких сторін фінансового та юридичного становища корпорації; 4) подача численних скарг і заяв до АТ та контролюючих органів, ініціювання проведення перевірок фінансово-господарської діяльності компанії всіма можливими державними органами, організація судових процесів тощо; 5) висунення вимог грінмейлера, звернених до менеджменту корпорації або її великих акціонерів.

З точки зору кримінального законодавства у діях осіб, які займаються корпоративним шантажем, можуть міститися ознаки, як мінімум, двох складів злочинів: вимагання (ст. 189 КК) та протидія законній господарській діяльності (ст. 206 КК). Однак обов'язковою умовою застосування статей 189 та 206 КК є наявність факту погроз насильства над потерпілим або близькими йому особами, погроз пошкодження або знищення майна. Як правило, грінмейлер не тільки не погрожує, але й сам нічого не вимагає, очікуючи доки представники компанії-жертви (менеджмент, мажоритарні акціонери) самі вийдуть на зв'язок з ним, пропонуючи викупити пакет акцій на умовах, які будуть йому вигідні. До того ж у випадку кваліфікації за ст. 206 КК необхідно довести: 1) безпідставність ініційованих грінмейлером перевірок та судових процесів; 2) зв'язок між такими діями грінмейлера та блокуванням нормальної господарської діяльності корпорації. У випадку, якщо блокування роботи підприємства було спричинене формально законними (не скасованими у встановленому законом порядку) рішеннями контролюючих та судових органів, то притягнути грінмейлера до відповідальності практично неможливо. Адже спершу самій корпорації слід довести незаконність таких рішень, а вже потім ініціювати відкриття кримінального провадження за цими фактами (у такому випадку посадові особи контролюючих органів та судді повинні також нести кримінальну відповідальність як співучасники корпоративного шантажу).

У зв'язку із складністю протидії корпоративному шантажу наявними кримінально-правовими засобами, в літературі виникла пропозиція доповнити КК спеціальною нормою про відповідальність за зловживання корпоративними правами. В ході проведеного нами опитування 252 респондентів з числа юристів-практиків та науковців криміналізацію корпоративного шантажу за допомогою спеціальної норми КК підтримали 66 % респондентів (у т. ч. 90 % працівників судових органів; 61 % працівників правоохоронних органів; 50 % адвокатів та приватних юристів). Вважаємо, що ця пропозиція є вартою уваги, однак з метою попередження криміналізаційної надмірності її слід розглядати у комплексі з іншими (організаційними, інституційними, функціональними) заходами запобігання цьому криміногенному явищу.

Зокрема варто врахувати, що корпоративний шантаж з одного боку став відповіддю міноритарних власників корпоративних прав, які незадоволені своїм становищем, а з другого – результатом прогалин в законодавстві, які дозволяють учасникам (акціонерам) корпорацій зловживати своїми правами з метою незаконного збагачення. Тобто перша проблема пов'язана з порушенням принципу соціальної справедливості у питаннях розподілу прибутку корпорації та виплати дивідендів,

нехтування інтересами міноритаріїв у процесі корпоративного управління тощо. Друга проблема зумовлена недоліками правового регулювання корпоративних відносин та відсутністю в законодавстві реальних механізмів протидії зловживанню корпоративними правами. Відтак слушною є пропозиція низки авторів (М. А. Колесніка, М. І. Мельника, О. А. Туєва та ін.) щодо необхідності на законодавчому рівні максимально унеможливити зловживання корпоративними правами шляхом передбачення відповідних запобіжників у цивільному та господарському законодавстві.

Крім того в аспекті попередження корпоративного шантажу також слід звернутися до досвіду зарубіжних країн, де ефективним засобом у цьому питанні стало встановлення високих відсоткових ставок на сумнівні доходи грінмейлерів, одержані внаслідок продажу акцій за ціною, що значно перевищує ринкову. Зокрема «родоначальник» корпоративного шантажу Кеннет Дарт відмовився від застосування своїх схем у США, коли там ввели податок у розмірі 80 % на отримані від грінмейлу доходи. Вважаємо, що відповідні зміни слід внести і у вітчизняне податкове законодавство.

УДК 342

Кириченко А. А.,
д-р. юрид. наук, професор,
Николаевский национальный университет
им. В. А. Сухолинского, г. Николаев, Украина
Тунтула А. С.,
канд. юрид. наук, доцент,
ЧНУ им. Петра Могилы, г. Николаев, Украина

ПРЕДЕЛЫ ПРАВОМЕРНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ КОНКУРЕНТНОГО ПРАВОВОГО СТАТУСА СОЦИОСУБЪЕКТОВ

Новую доктрину пределов правомерной реализации конкурентного правового статуса различных социосубъектов и систему иных новых доктрин и концепций правового статуса социосубъектов авторы и другие представители научной школы юриспруденции профессора Аланкира предлагают положить в основу перспективного Конституционного кодекса Украины в следующей редакции: